

сьогодні побутують і в селі, і в міській культурі, перекази Житій святих та сюжетів з Біблії, якими такі багаті українське село і місто, дівочі анкети, шкільні й армійські альбоми тощо.

Важливою проблемою сучасної фольклористики, про яку, здається, мало говорили, є функціонування сучасних сімейних обрядів, насамперед у міському середовищі. Зокрема

1 Українські народні думи / Упоряд. С. Грица, А. Іваницький, А. Філатова, Д. Щириця. – К., 2007.

КОНФЕРЕНЦІЯ «ВІКОВІ ЦІННОСТІ ПРАВОСЛАВ'Я» НА ГЛУХІВЩИНІ

Зоя Гудченко, Олена Таран

8–9 червня 2010 року в м. Глухові Сумської області відбулася п'ята науково-практична конференція «Вікові цінності православ'я», яку підготували і провели чоловічий ставропігійний монастир Різдва Пресвятої Богородиці Глинська пустинь, Національний заповідник «Глухів» та Глухівський національний педагогічний університет ім. О. Довженка. На пленарному засіданні головував архієпископ Конотопський і Глухівський Лука, намісник монастиря Різдва Пресвятої Богородиці Глинська пустинь, співголовою була вчений секретар Національного заповідника «Глухів» І. Мошик. У роботі конференції взяли участь науковці, викладачі, аспіранти, краєзнавці з Києва, Харкова, Сум, Ніжина, Конотопа, Хмельницького, Шостки, Глухова, Путивля та Луганська. Головна увага доповідачів була зосереджена на проблемах соціальної педагогіки і ролі релігійних організацій у вихованні молоді, формуванні її духовно-ціннісних орієнтирів, на проблемах дослідження православних святих України (монастирів, храмів, речей релігійного культу), а також біографій видатних особистостей православ'я. До роботи конференції долучилися й співробітники ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, автори цього повідомлення, виступивши з до-

це стосується весілля, похорон, коли за проведення ритуалу беруться відповідні агентства.

Більше інформації про роботу Конгресу, його Програму, де зазначено доповіді всіх учасників, рекомендації Конгресу, а також фотогалерею можна оглянути на сайті Державного республіканського центру російського фольклору (centrfolk.ru).

УДК 061.3(477.52)

повідями «Предмети богослов'я, церковної історії та права в університеті Святого Володимира та досвід їх викладання» (О. Таран), «З історії православних монастирів Слобідської України» (З. Гудченко).

Цікавим доповненням до науково-теоретичної частини конференції були дві екскурсії – у Глухові та Глинській пустині.

Перша проходила історичним середмістям останньої столиці Гетьманщини. Такий статус Глухів мав майже все XVIII ст., доки в 1781–1783 роках тут не було введено загальноімперські адміністративні порядки та скасовано ознаки автономії: Малоросійську колегію, Генеральний суд, козацький полковий устрій. Незважаючи на великі містобудівні зміни, втрати визначних культурних, громадських споруд, житлових будинків, Глухів зберігає чимало пам'яток архітектури доби бароко, класицизму, пізніх стильових напрямків. Найдавніша з них – мурована Миколаївська церква, заснована у 1693–1695 роках – головна споруда на колишній Радній площі, де благословляли на гетьманство Івана Скоропадського (1708), Данила Апостола (1727) і Кирила Розумовського (1750). Перед церквою збиралися козацькі ради, відбувалися інші важливі події столичного міста, радісні й трагічні. Від

часів Гетьманщини збереглися також церкви Спасо-Преображенська (1765) і Вознесенська (1767), а також Київська брама (1766), які пізніше зазнали переробок. У 1885–1893 роках на місці першої в Глухові гетьманської резиденції постав величезний п'ятибанный Трьох-Анастасіївський храм — найбільший серед тих, які існують сьогодні.

Учасники конференції оглянули ці пам'ятки, помилувалися панорамами Глухова з оглядового майданчика оригінальної інженерної споруди — водонапірної башти (1929), вшанували видатних вихідців із Глухова — композиторів Максима Березовського та Дмитра Бортнянського біля присвячених їм монументів, а також відому родину промисловців і меценатів Терещенків, представники якої поховані в Трьох-Анастасіївській церкві.

Прогулянка територією Державного історико-культурного заповідника, започаткованого 1994 року, справила неабияке враження на учасників конференції, викликала почуття вдячності та поваги щодо людей, причетних до його створення. Це — киянин, кандидат архітектури Віктор Вечерський, автор понад 200 наукових публікацій, частина з яких присвячена Глухову. Він же, разом з архітектором Володимиром Ленченком, є автором історико-архітектурного опорного плану Глухова, проекту зон охорони пам'яток (1984). Це й, безумовно, місцеві ентузіасти, працівники заповідника — перший директор Зиновій Кацюба, наступний директор Сергій Слесарев, науковці: Світлана Жукова, Юрій Коваленко, Віктор Заїка, Валерій Белашов, Ірина Мошик, головний архітектор міста Валерій Грибан та інші патріоти міста.

Великі здобутки належать заповіднику у видавничій діяльності (видання газети «Соборний майдан», щорічних збірок наукових праць), врешті, у проведенні щорічних наукових конференцій.

Другою екскурсійною складовою програми конференції були відвідини монастиря Різдва Пресвятої Богородиці Глинська пустинь, який розташований неподалік Глухова у с. Соснівка

попід лісом. За переказами, зафіксованими в першій половині XIX ст. преподобним Філаретом (Данилевським), обитель було засновано поблизу місця, де 1557 року місцевим бортникам на дереві явилася чудотворна ікона Божої Матері. Ця ікона мала ще назву «Пустинно-Глинська», розміром приблизно 20 см × 15 см. На ній зображені святий праведний Іоаким, праведна Анна та немовля — Пресвята Богородиця на руках у матері. Із часом ікону було оздоблено золотою карбованою ризою зі срібними «привісами», які жертвували прочани на знак подяки за чудове зцілення. На сьогодні ікону втрачено, але існують дві копії, також чудотворні. Одна — у храмі в ім'я Святителя Миколая Чудотворця, архієпископа Мир Лікійських, інша — в покоях Владики Намісника.

Спочатку братія налічувала декілька чоловік. Початкова забудова монастиря була рублена з дерева, а згодом головні споруди вимурували із цегли. Постав чудовий містобудівний ансамбль. Згідно з описом підпоручика Рязанцева (1764), у Глинській пустині височів дерев'яний на кам'яному фундаменті собор Різдва Богородиці з різьбленим позолоченим чотириарусним іконостасом, дерев'яна дзвіниця з п'ятьма дзвонами, братський та настоятельський корпуси, трапезна, кухня, шість амбарів, стайня, два хліви, готель. Кам'яний собор на честь Різдва Богородиці було споруджено в 1770–1781 роках. Близько 1786 року до його притвору було прибудовано й кам'яну дзвіницю. У храмі праворуч від царських врат містилася Глинська ікона Божої Матері. У соборі зберігалися також шановані Молченська ікона Богородиці у срібній ризі, образи Іоанна Богослова, святителя Геннадія I, патріарха Константинопольського, та інші святині.

У часи розквіту монастиря на поклоніння головній святині — іконі Пресвятої Богородиці — паломники сходилися за тисячі кілометрів, а кількість ченців зросла до 600.

В економічному плані пустинь була забезпечена значними маєтностями. На 1764 рік вона володіла 4800 га землі, рибними ловами на ріках Клевень та Обеста, пасікою на 80 ву-

ликів; у 1789 році — вже 2523 га землі. Того ж року її було позбавлено усіх володінь. Та поступово її добробут частково відновився, і на початок ХХ ст. Глинська пустинь, завдяки земельним пожертвам благодійників, була найбільшим землевласником Курської єпархії. 1911 року обитель володіла 1946 десятинами землі, 501 десятиною лісу, водяними млинами, монастирським подвір'ям у Глухові (відновленим і сьогодні діючим), домовою церквою архистатига Михаїла в Путивлі та ін. Але вже в 1918—1920 роках, після утвердження радянської влади, пустинь почала втрачати свої маєтності. 1922 року рішенням комісії Путивльського виконкому Глинську пустинь було закрито. Чудотворна ікона зникла, а за кілька років усі храми, окрім Хрестовоздвиженського, було підірвано, а майно розграбовано. У решті залишених будівель було організовано містечко для дітей Поволжя, 1928 року — сільськогосподарську артіль, яку 1934 року було реорганізовано на колгосп «Червоний жовтень», а 1936 року — на промисловий комбінат з виготовлення сільськогосподарського реманенту. 1942 року Глинську пустинь було відкрито німецькою окупаційною владою, 1943 року пустинь отримала 5 га болотяної землі, яку вона використовувала під город, 1947 року — ще 10 га, на яких висівали овес, просо, ячмінь, кукурудзу, квасолю; у розпорядженні монахів були 2 коня, 2 воли, 3 корови, бик, а також облаштована пасіка на 14 вуликів. Духовне життя тривало до 13 липня 1961 року, коли пустинь було закрито радянською владою вдруге. У часи незалежності України,

1994 року, Глинську пустинь повернули церкві, а від 1996 року вона отримала статус ставропігійного монастиря. На сьогодні в пустині несуть духовну службу 15 чоловік. Митрополит Київський Володимир (Сабодан) освятив відновлені та побудовані надбрамний храм на честь Іверської ікони Божої Матері (1999), Микільський храм із дзвіницею (2001) та келії; у Ямполі на місці зруйнованого було зведено Преображенський храм (2001), при якому відкрито подвір'я. На місці Ближнього скиту освячено джерело, зведено каплицю на честь праведних Іоакима та Анни (2002), на місці Дальнього скиту розчищено джерело.

Поряд з каплицею відновлено надмогильні знаки на похованнях спочилих ієромонахів. Так само впорядковано могили з давніми і недавніми похованнями на братському цвинтарі. Серед найбільш шанованих — могила монаха Феодота (Левченка).

Сьогодні прочани збираються звідусюди, аби вклонитися мощам глинських старців. Особливо багато їх 22 вересня — у день пам'яті тринадцяти подвижників благочестя, канонізованих Священним Синодом УПЦ МП, які пов'язали своє життя з пустинню.

Поступово відновлюється і господарське життя монастиря — братія доглядає город, має дві теплиці, ставок, а також пасіку, де збирають мед для власних потреб та на продаж.

Учасники конференції ознайомилися з історією монастиря, переночували в келіях для паломників, скуштували пісних монастирських страв, адже тривав Петрів піст.

1. *Вечерський В.* Православні святині Сумщини. — К., 2009.

2. *Сотник О. М.* Сумщина християнська. — Суми, 2000.

3. *Іоанн (Маслов), схиархимандрит.* Глинская

пустынь: История обители и её духовно-просветительская деятельность в XVI–XX вв. — М., 1994.

4. *Маслов Н. В.* Глинская пустынь // Православная энциклопедия. — М., 2006. — Т. 11.